

A' R e c e n s i o k r ó l.

Azon újabb időkbeli szokás, melly szerint a' kimiveltebb nemzeteknél tudományos ujságokban 's egyéb időszaki írásokban az időről időre kijövő könyvekről részint esmertetések, részint recenziók vagy ítélek közöltetnek, tagadhatlanul nagyon hasznos; mert az által nem csak sok közhasznu esméretek, hanem egyszersmászor tudós jegyzetek is terjesztetvén el, a' gondolkodás sokakban felébresztetik, a' tudományos tárgyak eránt a' közönség részvétele előmozdittatik 's elevenítettik; 's nagyrészt annak lehet köszönni, ha most Európában minden rendbeliek között nagyobb kimiveltség 's tudományosabb lélek találtatik, mint ennekelőtte akar mikor. De hogy ez a' szokás olly hasznos legyen, mint természete szerint lehet, 's különösen hogy a' recenziók annyi jót tegyenek, mennyit tehetnek, a' recensenseknek dologhoz értő, egyenes lelkű 's nemes szívű férjfiaknak kell lenni.

Ehezképest a' recensensektől mégkívántatik, hogy általjában a' literatura mindenkori állapotját tudják, különösen a' tárgyakat, melyekről a' recensélandó könyv szóll, jól értsék 's élesen felfogják, 's gondolatjaikat róla alapossággal, igazságszeretéssel, részrehajlatlansággal 's jó ízléssel adják-elő. Tartalmára nézve pedig ezen előadások ugy lesz kimerítő, ha a' munka velejét vagy summáját röviden 's még is mennél teljesebben kivonják, sajtóságait mind a' dologra, mind az előadásra nézve kijegyzik, mind dicséretes tulajdonait mind hiányait okokkal támogatva megmutatják, 's az olva-

sót a' belőle reménylhető nyereségre figyelmissé teszik.

Ki nem látja, hogy jó recensiót írni nagyon nehéz munka volna, ha több nem kívántatnék is hozzá, mint a' mi itt mondatott. Bizonyos pedig, hogy a' recensiónak az legszebb koronája, ha egyszer'smind erkölcsi tekintetben is a' jók és nemes szíviük várakozásának eleget tesz, ha illendő szerénységgel van írva, 's ha benne nem csak az író személye kiméltetik, hanem máskép is mindenütt a' humanitás és szeretet lelke uralkodik.

Azomban a' jó recensiók nehézsége azokat, kik az efféle munkára magokat hivatattaknak érzik, tőlök el ne ijeszsze. Ha az ideált valamint másutt, úgy itt is elérni lehetetlen is, azok is nagy köszönetet érdemelnek, kik hozzá közelíteni tőlök kitelhetőképen igyekeznek. Azon ha valamelly recensens a' recenseált írótól eltávozó vagy épen tévelygő vélekedést nyilatkoztat is ki, senki okosan nem boszszonkodhatik, csak a' vélekedés értelmesen, lelkesen, okokkal erősítve, 's egyszers'mind szerényen is legyen előladva.

Nem lehet tagadni azt a' nagy hézagot, melly e' részben magyar literatúránkban találtatik. A' tudományos gyűjtemény' elsőbb éveiben fordultak elől néhány becses recensiók. Azolta akar mi okból igen megritkultak. Különösen nagyon szembe-tűnő, hogy némelly legjelesebb munkákról, p. o. gróf Teleki Jó'sef pályairásairól, gróf Széchenyi István Hiteléről 's a' t. csak egy ítélő szózat sem hallatta magát folyóírásainkban.